

BUITEN

26^E JAARGANG N^O. 25

ZATERDAG 18 JUNI 1932

Foto C. J. Steenbergh

DE KERK VAN DEN HEILIGEN NICOLAAS TE AMSTERDAM (GEBOUWD IN 1888)

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

DE KERK VAN DEN HEILIGEN NICOLAAS TE AMSTERDAM (GEBOUWD IN 1888), (ILL.).	BLZ. 289
BRANNIGAN'S MARY, DOOR CHARLES G. D. ROBERTS (I)	BLZ. 290
HET LICHT IN DEN NACHT (SLOT), (GEÏLL.), DOOR WILLEM STUMPF	BLZ. 292—294
ABNORMALE FOKPRODUCTEN BIJ ONZE KLEINE HUIDDIEREN (GEÏLL.), DOOR E.	BLZ. 294—296
BIJ DE INDIANEN IN CANADA (II), (GEÏLL.), DOOR CHRISTIAN LEDEN.	BLZ. 296—297
TWEE PARELS AAN ONS NOORDZEE-STRAND (SLOT), (GEÏLL.), DOOR A. W. FRANCKEN.	BLZ. 297—300
HOOTIJD, DOOR GEERTRUIDA CARELSEN	BLZ. 300
EEN BLOEMRIJK LENTEBEELD (ILL.).	BLZ. 300

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar Rokin 74-76, Amsterdam. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, verboden.

BRANNIGAN'S MARY

I) DOOR CHARLES G. D. ROBERTS

BRANNIGAN had vleesch noodig, versch vleesch. Zowel hij, als zijn makker, Lange Jackson, hadden meer dan genoeg van forellen, gepiepte appelen en thee. Zelfs vet spek, die trouwe hulp in den nood, begon zijn bekoring te verliezen en het gesis ervan, als de forellen er in lagen, klonk hun onsympathiek in de ooren. En als een woudlooper ontevreden wordt met zijn spek, dan moet er iets gebeuren.

Geruischloos, als een kat sluipend op zijn hooge laarzen van ongelooid leer, liep Brannigan over het smalle pad tusschen de stijve, donkere rijen der pijnboomen naar het meer. Waar het pad afdaalde naar den oever, hoorde hij het geluid van plassen en hij bleef onmiddellijk, onbewegelijk als een paal, staan luisteren. Zijn geofende ooren begrepen dadelijk wat dit geluid beteekende.

„Een eland, die waterlelies bij de wortels uit den grond trekt”, mompelde hij met voldoening. Voorzichtig schoof hij tusschen de boomen bij het pad, om zich beter te verbergen en kroop toen met verdubbelde waakzaamheid vooruit.

Enkele oogenblikken later trof een glinstering van zonlicht zijn oogen en, door de beschermende takken heen, zag hij het rustige water liggen. Daar, recht vóór hem, stond een donkere, jonge wijfjes-eland, met een kalf van twee maanden naast haar en waadde door de schaduwen naar het land.

Brannigan hief zijn geweer op en wachtte tot het paar onder schot was. Patronen zijn kostbaar als men vijf dagen door de wouden moet loopen om het dichtstbijzijnde plaatsje te bereiken en hij had geen lust het verlies van een enkele patroon er aan te wagen. Het wild kwam naar hem toe en hij joeg op voedsel, niet voor zijn liefhebberij.

Niemand wist beter dan Brannigan, dat het tegen de wetten van New Brunswick was om in dezen tijd van het jaar op elanden te schieten, of in welken tijd van het jaar ook, op een wijfje. Hij wist ook, dat het dooden van een wijfje niet slechts tegen de wet was, maar hem duur te staan kon komen. Want New Brunswick weet haar jachtwetten te doen eerbiedigen door krachtige en niets en niemand ontziende maatregelen; en een eland-koe slaat zij aan op ongeveer honderd Pond Sterling. Brannigan had geen trek in zoo'n duren biefstuk. Maar hij had alle reden om te gelooven, dat er op geen honderd mijl afstand van dit onbelangrijke en eenzame meer bij den oorsprong van den Ottanoonsis een jachtopziener te vinden was. In ieder geval dorst hij het er op wagen. Zonder eenige vrees voor onaangename gevolgen, nam hij het lompe beest op den korrel, toen het met zijn nat lichaam uit het water krom en naar de struiken liep, die den witten oever omzoomden. Maar het jong naast haar bleef voortdurend in den weg loopen en Brannigan bleef met den vinger aan den trekker staan wachten tot hij een vrijer veld had.

Plotseling barstte een dik boschje struikgewas, een paar el van de niets-kwaads-vermoedende koe, open als door een ontploffing en een kolossale, zwarte gestalte schoot midden er uit omhoog. Het scheen alsof ze een onderdeel van een seconde boven de koe hing, toen viel ze op haar neer, alsof ze haar wou verpletteren. Brannigan liet zijn geweer zakken en een glimlach van schalksche tevredenheid gleed over de ruwe trekken van zijn gelaat.

„Wel bedankt, Mr. Beer”, mompelde hij. „Er is geen jacht-opziener ter wereld, die mij daarvoor ter verantwoording kan roepen”.

Doch de zaak was nog niet zoo gauw uit als hij verwacht had. De koe, schijnbaar zoo onoplettend, had scherp uitgekeken en had haar aanvaller nog juist tijdig genoeg bemerkt om de volle kracht van zijn aanval te ontgaan. Zij sprong opzij en de slag van die gewapende pooten, in plaats van haar nek te breken, trok slechts een bloedrood spoor over haar zijde.

Tezelfder tijd draaide zij zich pijlsnel om en sloeg naar hem met de hoeven van haar voorpooten, die zoo scherp waren als scheermessen. De slag trof den beer schuin op den schouder en haalde dien open tot op het gebeente.

Was het een jonge beer geweest, dan was de zoo onfortuinlijk begonnen strijd wellicht in zijn nadeel afgelopen en hadden die bliksemsnelle hoeven met hun ver-reikende slagen hem wellicht gedwongen met bebloeden kop een schandelijke vlucht in een boom te zoeken. Maar deze beer was oud en ervaren. Als verbluft door dien geweldigen slag ging hij op zijn achterwerk zitten en maakte zich zoo klein als hij kon.

De verontwaardigde eland rende weer op hem toe, woedend en triomfantelijk, met het doel het gevecht met één slag te beëindigen. De beer, een volleerde bokser, weerde haar volgende slag af met een tik, die haar poot bij de dij brak. Toen schoot zijn lang lichaam weer tot zijn volle lengte omhoog en viel neer op haar nek met een draai, die haar ruggegraat brak alsof het een strootje was. Zij zakte in elkaar als een zak droog zand met haar langen, zwarten snuit, waaruit de roode tong bengelde, naar boven en naar achteren gericht, alsof zij vol afgrijzen haar noodlot in het gelaat zag.

De beer sloeg zijn tanden in haar nek met een hijgende zucht van voldoening.

Op dat oogenblik schoot Brannigan. De zware stalen kogel drong diep door. De beer richtte zich recht op zijn achterpooten omhoog, sloeg met zijn voorpooten in de lucht om zich heen, viel toen weer op vier pooten op den grond terug, liep in een cirkel rond met zijn kop naar binnen gewend en viel toen op zijn zijde. Het kalf, dat den strijd, als versteend van verbazing, had staan aanstaren, had bij het geluid van het schot de macht over zijn pooten herkrengen en vluchtte het bosch in met een heeschen kreet van schrik.

Heel tevreden met zichzelf, stapte Brannigan uit zijn schuilplaats en onderzocht zijn dubbelen buit. De beer was oud en kon dus niet voor voedsel dienen, zeker niet nu zij in het bezit waren gekomen van een flinken voorraad heerlijk elandvleesch; want Brannigan kende bij ervaring de grofheid en den sterken smaak van berenvleesch, tenzij het van een jong dier is.

Na de snede van zijn jachtmes aan de zool van zijn laars te hebben gewet, vilde hij handig den beer, rolde de zware vacht op en bond ze vast met rietstengels om ze gemakkelijker te kunnen meeslepen. Daarna wiesch hij zich in het meer en keerde terug om zijn kameraad en de slede te halen en den dooden eland naar het kamp te brengen om het lichaam daar op hun gemak in stukken te snijden. Onder het weggaan omkijkend, zag hij, dat het wees geworden kalfje zijn kop langs een struik stak en hem treurig achterna keek.

„Misschien moest ik dien kleinen schavuit meteen doodschieten”, peinsde hij „anders valt hij vast ten prooi aan den een of anderen beer!” Maar daar hij nog al teerhartig was jegens al wat jong was, bedacht hij, dat het elandje misschien al groot genoeg was om op zichzelf te passen en dat hij het dus zijn kans moest geven.

Een half uur later, toen Brannigan en zijn makker, de slede vlug achter zich aan trekkend, bij het meer terugkwamen, zagen zij het kalf, met hangenden kop, naast het lichaam van zijn moeder staan. Toen zij dichterbij kwamen, liep het een tiental ellen achteruit naar den rand van het struikgewas en bleef hen daar met zachte, beangste oogen staan aankijken.

„We moesten het jong meteen maar op den kop tikken”, zei Lange Jackson praktisch. „Het ziet er vet en sappig uit”.

Maar Brannigan, die zijn eerste opwelling ten aanzien van

het arme, kleine dier geheel had vergeten, protesteerde heftig.

„Dwaas, die je bent!” bromde hij goedmoedig. „Heb je nog niet genoeg versch vleesch aan de groote, die ik je bezorgd heb? Ik heb die ongelukkige wees half en half beloofd, dat we hem met rust zouden laten”.

„Hij is nog te jong om voor zichzelf te zorgen. De beren zullen hem te pakken krijgen, als wij 't niet doen”, sprak Jackson tegen.

Doch Brannigan's sympathie, onlogisch doch gemeend, kwam daar heftig tegen in opstand.

„Het is mijn zaak, Lange”, hield hij koppig vol, „en ik zeg, dat het arme dier zijn kans moet hebben. Misschien haalt hij 't er door. En ik voor mij gun het hem van harte! Wij hebben al zooveel versch vleesch als we maar kunnen begeeren”.

„O, als je zóó veel voor die arme wees voelt, Tom, vind ik 't al lang goed”, antwoordde Jackson goedmoedig, „ik dacht maar zoo, dat wij het jong heel wat last zouden besparen, als wij het een handje hielpen om dadelijk den weg van zijn moeder te volgen”.

„Vraag het zelf maar hoe 't daarover denkt!” bromde Brannigan, terwijl hij het karkas van het wijfje op de slede trok.

Lange Jackson wendde zich ernstig tot het jong.

„Wil je, dat we je aan de beren in de groote donkere bosschen ten prooi laten, heelemaal alleen?” vroeg hij.

Het jong, dat zich zoo hoorde toespreken, drong achteruit het struikgewas in en keek hem in treurige verlegenheid aan.

„Of zou je liever worden opgegeten, netjes en behoorlijk en je daardoor een hoop last en misère besparen?” vervolgde Jackson overredend.

Een gestreepte eland-vlieg, zoo'n kwaadaardige bijter, ging toevallig op dat oogenblik op het oor van den jongen eland zitten en deze schudde heftig zijn langen, smallen kop.

„Wat heb ik je gezegd?” vroeg Brannigan droogjes. „Hij weet precies wat hij wil!”

„Mij goed, dan is de zaak daarmee beklonken”, gaf Lange Jackson grijnzend toe. Toen sloegen de beide mannen de riemen van de slede over hun schouders en, hijgend bij het lostrekken van de slede, sloegen ze met hun vrachtje den weg naar hun kamp in.

Het jong kwam eenige stappen uit het kreupelhout te voorschijn en keek hen besluiteloos na. Het begreep niets van die vreemde manier van weggaan van zijn moeder. Het blaatte verscheidene keeren heesch en smeekend, maar zonder eenig resultaat. Daarop, juist toen de slede met haar donkere, aandoenlijke vracht, om een hoek van den weg verdween, liep het die achterna en met zijn snellen, schoon onhandigen, schuivenden looppas had het haar alras ingehaald. Den heelen weg, tot de hut, bleef het die op de hielen volgen en snuffelde van tijd tot tijd aan de onbewegelijke gestalte op de slede.

Brannigan, van tijd tot tijd omkijkend, begreep, dat het jong honger had. Hij was zichzelf onbewust als de oorzaak van zijn verweesden, hulpeloozen toestand gaan beschouwen, ofschoon hij eerder de schuld daarvoor aan den beer had kunnen geven. Maar Brannigan was niet iemand, die zijn verantwoordelijkheid op een ander laadde. Hij zou zijn neus hebben opgehaald voor zoo'n uitvlucht. En hij piekerde er nu ernstig over, wat hij dit jonge dier, dat zoo lastig goed van vertrouwen was, te eten kon geven. Ten slotte liet hij zijn keus vallen op een dunne, lauwe havermeel-pap met een beetje zout, in de hoop, dat de sterkte van een elandsmaag bestand zou blijken tegen zulk een groote verandering van dieet. Hij fronste zijn zware wenkbrauwen zoo sterk bij het praktizeeren over dit vraagstuk, dat Lange Jackson, die naast hem liep, tenslotte vroeg „of hij soms buikpijn had”.

Daar dit juist was wat hij voor het jong vreesde, voelde Brannigan een gevoel van schuld bij zich opkomen en verwaardigde hij zich niet daarop te antwoorden.

Bij de hut aangekomen, haalde Jackson zijn mes voor den dag en wou dadelijk beginnen het eland-wijfje te villen en in stukken te snijden. Maar Brannigan weerhield hem snel en beslist.

„Wees toch niet zoo haastig, Lange”, zei hij. „Die kleine daar is Mary. Heb je dan geen consideratie voor Mary's gevoelens? Zij blijft bij ons wonen; en het zou niet behoorlijk zijn haar ma voor haar oogen in stukken te snijden. Wacht tot ik haar aan de achterzijde van ons kamp heb vastgebonden. Dan zal ik wat meelpap voor haar klaar maken, omdat we geen behoorlijke melk voor haar hebben”. En meteen maakte hij het touw van de slede los.

Jackson slaakte een zucht van berusting, zette zich neer

op het lichaam van den gedooden eland en vischte uit het diepst van zijn broekzak zijn kort, zwartgerookt steenen pijpje op.

„Jij wordt dus Mary's ma, hè?” zei hij langzaam, met goedig sarcasme. „Als je die lange Iersche lip van jou kaal scheert, Tom, zal ze je al gauw voor een familielid aanzien”.

Hij boog zijn hoofd en hief een arm op om het verwachte antwoord af te weren; maar Brannigan had het te druk voor zulke grappen. Nadat hij zijn handen en mouwen over de huid der doode moeder had gewreven naderde hij voorzichtig het jong, met vriendelijke woorden van goedheid en geruststelling. Het is onwaarschijnlijk, dat het dier eenig begrip had van de Engelsche taal of van Brannigan's woudloopers-variant daarop. Maar het scheen in ieder geval te begrijpen, dat de toon waarop hij sprak, niet vijandig was. Het week, snuivend en blazend, een eindje achteruit, maar gaf Brannigan ten slotte gelegenheid met zijn vingers zijn vochtigen snuit aan te raken. De geur van de moeder op die vingers stelde het gerust. Daar het ergen honger had, greep het de vingers in den bek en begon er zoo hard als het kon op te zuigen.

„Arme, kleine bliksem”, zei Brannigan, getroffen door dit bewijs van vertrouwen, „je krijgt een bord pap zoo gauw als ik het kan klaar maken”. Met twee vingers tusschen de begeerige lippen en een vaste hand op den nek, kostte het hem geen moeite het jong naar den achterkant van de hut te leiden, waar hij het stevig vastbond op een plek vanwaar het Langen Jackson met zijn vlug mes niet aan het werk kon zien.

* * *

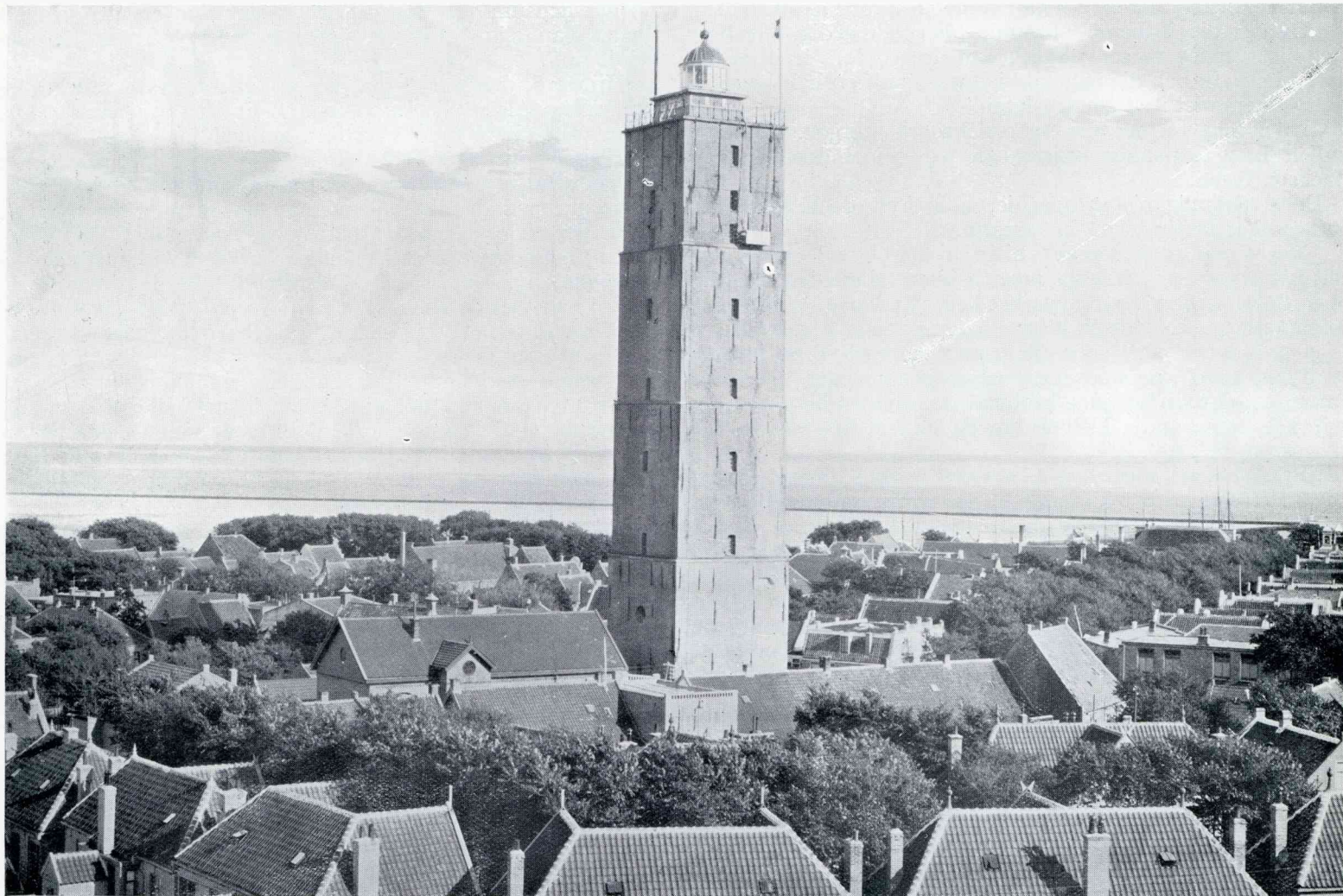
Niet slechts bleef Mary in het leven op Brannigan's pap, maar ze groeide er zelfs van en na korten tijd was ze in staat de pap te verwisselen voor haar natuurlijk voedsel van bladeren en twijgen. Van den aanvang af had zij Brannigan aan genomen *in loco parentis* en, behalve als zij vastgebonden was, volgde zij hem altijd trouw. Ze was over het algemeen vriendelijk van aard en kwam de vriendschappelijke toenaderingspogingen van Langen Jackson halverwege tegemoet. Tegen het einde van den herfst had ze heel lange pooten gekregen, was mager en onhandig en had een zeldzaam talent verworven om in den weg te loopen en dingen om te gooien. Maar haar positie als lid van het gezin was verzekerd, zij werd door Brannigan verwend en door Jackson beschouwd als een goede kameraad. Zooals Jackson placht te zeggen: ze was niet mooi, maar had een goed hoofd wanneer het er op aankwam haar vrienden uit te zoeken.

Vanzelfsprekend had Mary, als lid der firma, vrijen toegang tot de hut en zij maakte daar een ruim gebruik van, vooral op etenstijd en bij leelijk weer. Maar ze mocht niet binnenshuis slapen, omdat Brannigan overtuigd was, dat dit niet goed zou zijn voor haar gezondheid. Anderzijds konden ze haar niet 's avonds buiten laten rondloopen, omdat de wildernis 's nachts wel eens verontrust werd door beren, lynxen en wilde katten. Dus bouwden zij een sterk hok voor haar tegen den achterwand van de hut, heel open en luchtig, maar met een dak tegen den regen en ontoegankelijk voor roofzuchtige klauwen. In dit hok was ze veilig, maar niet steeds gelukkig; want soms, in het stille duister van den nacht, als Brannigan en Lange Jackson in hun kooien in de hut lagen te snurken, zag zij een vage, zwarte gestalte geruischloos om het hok sluipen en keken hongerige oogen door de tralies naar haar. In haar angst begon ze dan luid te schreeuwen. En dan sprong Brannigan uit zijn kooi en ijlde naar buiten en de gevreesde zwarte schaduw verdween in de duisternis.

Toen de winter neerdaalde op de wildernis, deed hij dit met een strengheid, die zeker bedoeld was als wraakneming voor eenige milde seizoenen.

De sneeuw viel neer en hoopte zich op tot Mary's hok er zoo diep onder bedolven lag, dat ze een tunnel moesten graven naar den ingang. Toen kwam de lange, voortdurende, droge kou, gezond en opwekkend, maar zoo fel, dat de groote boomen er in de doodsche stilte van den nacht door barstten met knallen als van pistoolschoten. Doch in de dik-besneeuwde hut was warmte in overvloed; en Mary, al was zij er zich niet van bewust, was ongetwijfeld de meest tevreden en best verzorgde jonge wijfjes-eland in heel Oost-Canada. Wel is waar voelde zij zich soms een beetje eenzaam, als Brannigan en Jackson op hun sneeuwschoenen er op uit getrokken waren om hun vallen na te kijken, die in wijden kring om de hut stonden en als zij dus in haar hok was opgesloten.

(Wordt vervolgd)

HET LICHT IN DEN NACHT. DE BRANDARIS, OPRIJZEND BOVEN DE HUIZEN VAN WEST-TERSCHELLING

HET LICHT IN DEN NACHT

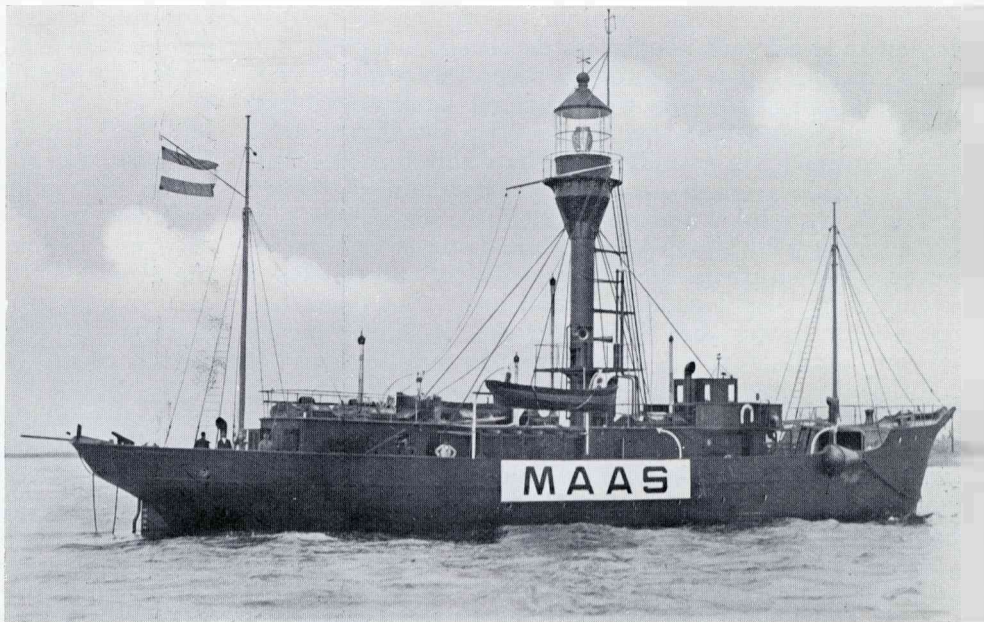
DOOR WILLEM STUMPF. (Slot)

NAAST de vuurtorens zijn de lichtscheperen wel het belangrijkste voor de veilige navigatie. In de Noordzee hebben wij de lichtscheperen: N. Hinder, Schouwenbank en Maas, dit zijn de wegwijzers en geleiders voor de Wielingen, de Scheldemonden, de Zeeuwsche stroomen en Hoek van Holland. Van lichtschip Maas tot den Helder zijn geen lichtscheperen gestationeerd, maar noordelijker wordt de rij weer vervolgd met: Haaks, bij de gevaarlijke gronden om Texel, en Terschellingbank. Alle lichtscheperen zijn verschillend van uiterlijk, zij hebben overdag vaste seinen in top geschen en, evenals de vuurtorens na zonsondergang, hun perioden van licht en duister, zij hebben bovendien mistseinen. Wanneer nevelen en dampen als grauwe sluiers dalen en zich dichten tot een mistbank die geen lichtstralen doorlaat, dan wordt het eentonig gegrom van het altijd bewogen water overstemd door het gegier van sirenes, door kloksignalen en misthoorns. Ook onderzee-signalen, die door de geluidsgolven ook onder water tot op verren afstand worden voortgeplant, worden door de lichtscheperen uitgezonden. ¶ Als derde afdeling in het feillooze systeem zouden wij willen noemen: de talrijke opstanden, doorgaans vaste lichten, de geleidelichten, de z.g. verklikkers, haven- en sluislichten, waarbij IJmuiden alleen reeds 23 lichten bij zijn haven vertoont! ¶ En bij dit alles komt dan nog als laatste, maar zeker niet minst belangrijke afdeling: de betonning en de bebakening, waaronder de licht- en brulboeien thuis te brengen zijn. Het spreekwoord „Als het getij verloopt moet men de bakens verzetten” is geen los gezegde! Bij de zegaten worden, naar gelang van omstandigheden, de bakens werkelijk wel eens verhaald. Lichtboeien hebben zoo goed als de vuurtorens en de lichtscheperen, hun perioden van licht en duister; de lichtperiode is altijd zeer kort. De werking van brulboeien is zeer eenvoudig. Aan het onderende van de boei, dus onder water, is een open buis die boven water uitmondt en aan den uitlaat voorzien is van een instrument met gespleten tong, als bij een blaasinstrument. De altijd deinende beweging van het water veroorzaakt een op- en neergaan van de boei.

Bij iedere onderdompeling, door de deining, oefent de waterkolom in de holle buis een zekeren druk uit op de lucht in de buis, waardoor het geluid-apparaat aan den uitlaat van de buis in letterlijken zin wordt „aangeblazen” en dus de boei zal „brullen”! Langs den betrekkelijk korten afstand van het meest Noordelijke tot het meest Zuidelijke punt van onze Noordzee branden meer lichten dan men zal vermoeden! ¶ Van de Belgische grens tot de Deutsche hebben wij 398 verschillende lichten, boeien inbegrepen, behalve die op het Noordzeekanaal van de sluisen te IJmuiden af tot de haven van Amsterdam en die op de Zuiderzee. De lichtenlijst noemt in totaal 545 lichten! Men kan zich voorstellen, hoeveel zorg en toezicht er wel noodig is om al deze groote en kleine apparaten ten dienste van den uitgebreiden veiligheidsdienst in goeden staat te houden! Alles, ook het beste materiaal, slijt, er moet dan hier, dan daar, iets vervangen worden, er moet steeds voldoende reserve-materiaal aanwezig zijn. Alleen reeds de materiaal-verzorging is een afdeling op zich zelf, het rijk heeft dan ook te Scheveningen eigen werkplaatsen voor reparatie en aanmaak. ¶ De dienst op onze vuurtorens is natuurlijk tot in de kleinste bijzonderheden verzorgd. Iedere toren is dag en nacht onder toezicht van voldoende personeel. Niet alle torens zijn echter tegenwoordig nog bewoond, sommige hebben een aan den voet van den toren gelegen seinhuis, waarin het personeel is ondergebracht. Het seinen van den toren zelf bij nacht, met de felle schitteringen van het torenlicht, schijnt zijn bezwaren te hebben, die door een seinhuis, buiten de uitstraling gelegen, worden ondervangen. De verantwoordelijkheid berust bij den opzichter, die tevens hoofd van de kustwacht is. Iedere toren, indien niet voorzien van een eigen installatie, heeft voor zijn electrisch bedrijf, zijn telegrammen en telefonen, eigen rijkskabels, in directe verbinding met de meest nabij gelegen lichtcentrale of daarop aangesloten transformatiehuis. Voor het geval van stoornis in zijn electrisch bedrijf is er gezorgd dat het torenlicht nooit onderbroken behoeft te worden. Hiervoor is in den voet van den toren een gashouder opgesteld met pijpleiding tot in de lantaarn, waar-

aan zich bij het uiteinde een dagbrander bevindt. Wordt de elektrische stroom onderbroken, dan wordt door een vernuftig apparaat onmiddellijk de gastoevoer in de lantaarn vrijgelaten, welke door den dagbrander wordt ontstoken, waardoor het verschijnsel, nu echter met gasverlichting, zich weer in de vaste volgorde repeteert. Is de elektrische stroom weer hersteld, dan wordt de gastoevoer weer afgesloten. Als er bij den toren een seinhuis is, waarschuwt de toren zijn seinhuis direct in geval van stoornis. Dit sein wordt altijd onmiddellijk doorgegeven aan den opzichter, die dan zijn maatregelen zal hebben te nemen. Zijn dienst is waarlijk geen sinecure! Al buldert en giert de stijve Noordwester door de verlaten straatjes van het zeedorp, als de toren hem, in het holst van den nacht, roept, betreft hij zijn verantwoordelijken post. Iedere dag vóór zonsondergang worden alle apparaten voor de bediening van het torenlicht persoonlijk door den opzichter gecontroleerd en ingesteld. Als hij straks

zijn toren verlaat moet hij de absolute zekerheid hebben dat zijn licht, ook bij stoornis, blijft branden. ☞ Wij weten reeds, dat alle opvarenden een internationale sein-taal spreken en verstaan. Bij „Schip in nood” is het sein dus steeds gelijk, overdag door een vlaggesein, mistsein of kanonschot, 's nachts door vuurpijlen, brandende teertonnen boven de verschansing of dergelijke. Kan een schip draadloos seinen, dan komt het S. O. S. met denoodigeaanwijzingen. Zoodra de wachter het noodsein heeft gezien krijgt het schip bericht, dat het sein opgevangen is en kort daarna bericht, dat voor hulp zal worden gezorgd. Den opzichter, hoofd van de kustwacht, is het feit natuurlijk direct gemeld. Is er op het dorp een reddingsboot, dan heeft hij te zorgen dat de plaatselijke commissie bericht krijgt, die zich met den schipper verstaat en de verdere maatregelen heeft te nemen. Kan het dorp zelf geen hulp verlenen, dan krijgt het meest nabij gelegen station bericht. Volk afhalen van het schip staat aan de beoordeeling van den kapitein, hij zal zich verstaan met den schipper van de reddingsboot die hem hulp is komen bieden. Met het afhalen van het schip of met het bergen van de lading heeft het reddingswezen niets te maken, hiervoor zijn weer andere stations en in bepaalde havens liggen steeds sleepboten klaar om zoo nodig direct te kunnen uitvaren. Met het doorgeven van de berichten is de verantwoordelijkheid van den opzichter afgeloopen, want reddingswezen en bergingsdienst zijn geen zaken van rijkszorg. ☞ Het interieur van een vuurtoren is een bezoek overwaard! De toegang tot onze torens is tegenwoordig verboden, maar door de welwillende beschikking van den betrokken directeur van het Loodswezen mocht ik 'n kijkje nemen en koos daarvoor den toren te Egmond¹⁾. Het bovenste gedeelte van een toren wordt de lantaarn genoemd. Deze is in het centrum van de torenkamer op een steenen voet gebouwd en bestaat uit twee gedeelten: het drijfwerk en het optiek. Het drijfwerk is aangesloten op het elektrische bedrijf en voorzien van een motor en reserve-motor; hiermede wordt de verduistering van de elektrische lichtbron geregeld. Voor de regeling van den gastoevoer is in het drijfwerk een speciaal uurwerk ingebouwd, onafhankelijk van de elektrische inrichting. Aan de langsijde van het drijfwerk bevindt zich een klok, die, ingesteld op het uur van zonsopgang, den stroom uitschakelt of den gastoevoer afsluit. Bij de elektrische verlichting worden door een verticalen opstand door het onderbreken van het contact: stroomlichtbron, de periodes licht en duister geregeld. Bij de gasverlichting regelt een horizontale plaat met inkervingen, die éénmaal tijdens het verschijnsel ronddraait, de periode, de plaat loopt op het zelfstandig uurwerk van het drijfwerk. Door het veranderen van de inkervingen of verstellen van de contacten kan men dus de periode naar willekeur regelen. Het geheele drijfwerk is achter glas gemonteerd. Boven het drijfwerk bevindt zich het optiek, dit bestaat uit een lens met prisma's en de verlichtings-apparaten. De hoogte van het optiek in den toren te Egmond is 1.70 M. bij een diameter van 95 cM.; het is dus een heel gevaarte! De concaaf geslepen lens is slechts 25 cM. hoog, de rest van het optiek wordt geheel ingenomen door de geslepen prisma's, die de uitstraling concen-

HET LICHT IN DEN NACHT. HET LICHTSCHIP MAAS

treeren door middel van de lens. Het optiek is in een cirkel opgesteld, met spits dak, aan de landzijde zijn lens en prisma's onderbroken, hier is dus een open vak. De verlichtings-apparaten zijn naast elkaar op korten afstand in het hart van de lens opgesteld en bestaan uit een bolvormige gloeilamp en een gasgloeilicht. De gloeilampen zijn fabrikaat Philips, die met het rijk een speciaal contract heeft loopen; het geijkte model is de z.g. Brandaris-lamp. ☞ De lamp van den toren te Egmond heeft een lichtsterkte van 2400 N.K. ☞ Bij de gasverlichting is natuurlijk het uitstralings-vermogen minder. Als gas wordt gebruikt het z.g. blaugas, het wordt gefabriceerd door de rijksfabriek te Hoek van Holland en evenals zuurstof afgeleverd in stalen flesschen. Bij het instellen van de verlichting, hetgeen iederen avond voor zonsondergang gebeurt, wordt de gloeilamp in het hart van de lens gedraaid. Zoodra nu de elektrische stroom wordt onderbroken, wordt de stand veranderd, de gloeilamp maakt automatisch een kwart slag terug, waardoor het gasgloeilicht in het hart van de lens komt te staan, op het zelfde moment wordt door het uurwerk in het drijfwerk de gastoevoer vrijgelaten en wordt het uitstroomende blaugas door den hooger gestelden dagbrander

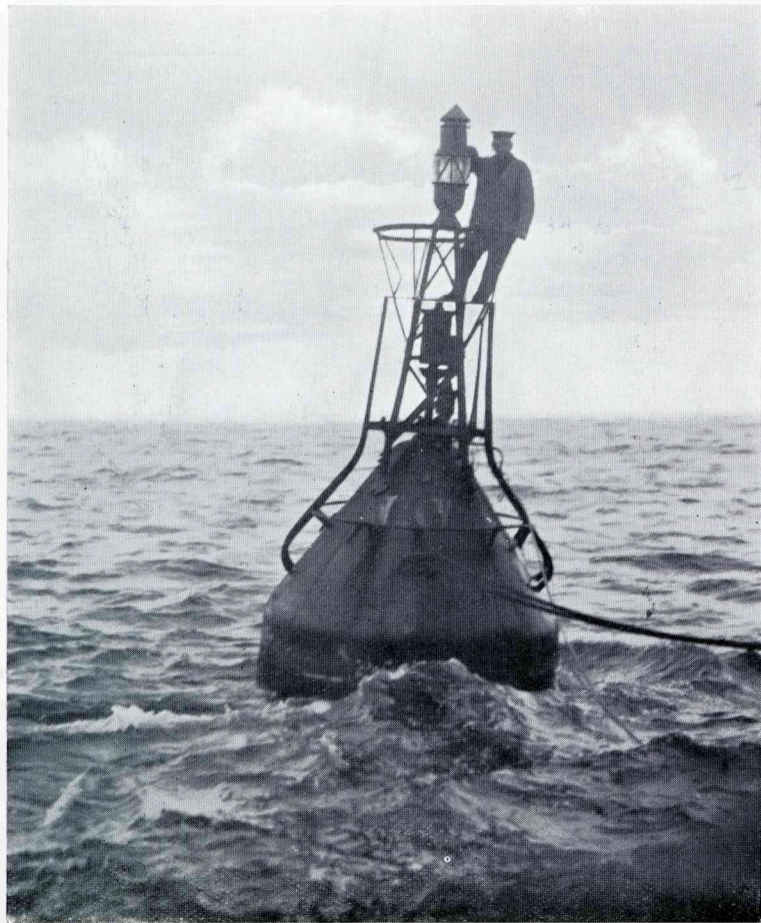

LICHTOPSTAND OP HET NOORDERHOOFD TE HOEK VAN HOLLAND

Automatisch draailicht, gevoed uit een in den dam begraven gasketel

¹⁾ Zie de afbeeldingen in nr. 24.

aangestoken. Simple comme bonjour, al zijn er de noodige draden en raderen voor noodig! Is de stroom hersteld, dan moet de opzichter den dagbrander weer terugdraaien, het uurwerk sluit den gastoevoer en de gloeilamp komt weer in zijn eersten stand in het hart van de lens. De zichtbaarheid of geografische dracht in zeemijlen is afhankelijk van de lichtsterkte en van de weersgesteldheid. De waarnemingen hebben geleerd, dat bij gelijke weersgesteldheid de verschillen niet voor alle torens gelijk zijn. Zoo heeft b.v. de toren bij Westenschouwen een geografische dracht bij goed zicht van 19,7 tegen 7,4 zeemijlen bij slecht zicht. Egmond heeft 16.1 tegen 6.1. Kijkduin weer anders, daar is het verschil 19.7 bij 10.2. Bij zonsopgang wordt het optiek beschermd tegen den invloed van de zonnestralen door gordijnen die voor de glasramen van de lantaarn worden geschoven. De felle zonnestralen zijn niet alleen nadeelig voor den levensduur van het geslepen glaswerk, maar zouden ook, door de geslepen prisma's, brandpunten kunnen veroorzaken. — ¶ Tot de hoogste torens die wij hebben behoren: Westenschouwen met 58 Meter, IJmuiden met 53 en de Brandaris met 55 Meter boven normalen waterstand. Wanneer men dergelijke hooge steenen gevaarten van buiten af bekijkt, krijgt men onwillekeurig den indruk dat het er van binnen niet veel beter zal uitzien dan in onze kerk-torens, waar stofnesten, morsigheid en spinraggen hoogtij vieren! Het tegenovergestelde is waar! De toren dien ik beklommen heb — 37 Meter hoog — was van binnen kraakzindelijk. Geen stofje te bekennen! Het nikkelwerk van het optiek glimmend als een spiegel, de trapleuning — 7 trappen van 23 treden ieder — frisch en vroolijk in de verf, op de betonmuren geen sprake van schimmel of vocht-uitslag — alles prima onderhouden. Zoo'n toren, de „hooge wachter" van het dorp, is dan ook voor den zorgzamen opzichter zoo iets als zijn heiligdom, waarin niemand 'n voet mag zetten, en waarover hij als een zorgvuldig huisvader waakt! ¶ De dienst op de lichtschepen wordt onderhouden door vast personeel, gemiddeld 10 man per schip onder behoorlijk toezicht. De bemanning heeft vier weken achtereen dienst, bij tien man kan dus het werk aan boord behoorlijk worden verdeeld, zonder dat er van overwerken sprake hoeft te zijn. Maar al die dagen en nachten op mijlen afstand van de bewoonde wereld, dobereren zij op het eenzame schip. Proviandeering geschiedt van den wal uit. Heeft de proviand-schuit zijn zending afgegeven, dan zien zij weer in dagen en nachten niets anders dan de zee en de zeemeeuwen en stormvogels die om het verlaten schip

LICHTBRULBOEI IN ZEE VÓÓR DEN NIEUWEN WATERWEG

cirkelen, behalve de voorbijgaande schepen die een groet wisselen. Blootgesteld als zij zijn aan het slechtste weer, kan het gebeuren, dat het lichtschip van zijn ankers slaat en op drift raakt, doch daarin is voorzien. Er zijn de noodige reserve ankers aan boord die altijd klaar liggen om direct gepresenteerd te kunnen worden. In geval van nood kan de ankerketting ook nog altijd dienst doen om te zorgen dat het lichtschip niet al te ver afdrijft. Voor dergelijke gevallen bestaat natuurlijk een speciaal sein „Lichtschip in nood". Bij losslaan geeft de wacht van het lichtschip seinen om de schepen opmerkzaam te maken, dat het schip zich niet op het vaste station bevindt. Hulp van den wal wordt natuurlijk in zoo'n geval direct geboden, want de lichtschepen zijn, naast de torens, de groote wegwijzers voor den zeeman. ¶ Zoo wordt door onze rijks-ambtenaren, door vuurtorens, lichtschepen en honderden kustlichten, door boeien en bakens, gezorgd voor een veilige navigatie. En al dompelt de zee, onbarmhartig, ieder jaar huisgezinnen in weemoed en in rouw, het is zeker niet te wijten aan onze wachters, die onder bekwame leiding, zonder uiterlijk vertoon, hun moeilijke taak vervullen en op voortreffelijke wijze waken voor Behouden

Thuiskomst van ons zeevolk. ¶ Merkwaardig is, dat het reddingswezen niet door het rijk wordt verzorgd, doch dat dit nog steeds overgelaten is aan persoonlijk initiatief. Op de booten is nog altijd een vrijwillige dienst, waaraan weinig zee-lui, die er voor in aanmerking komen, zich zullen onttrekken, indachtig het hodie mihi, cras tibi! ¶ Dat de regering zich niet inlaat met de bergingsdiensten valt te begrijpen. Dit toch is in hoofdzaak een handels-transactie tusschen twee partijen, maar dat het redden van menschenlevens geen kwestie is van staatszorg kunnen wij niet goed verstaan. Maar er zijn meer dingen tusschen hemel en aarde die nog altijd boven onze begrippen uitgaan!

Abnormale fokproducten bij onze kleine huisdieren

DE gustibus non est disputandum, over smaken valt niet te twisten. Zoo ergens, dan is dit spreekwoord toepasselijk op de liefhebberij der kleinere tamme dierenrassen. Het spreekwoord is zoo oud als de weg naar Rome, maar het blijkt nog steeds zijn volle waarde te hebben behouden. Bezoekt men de tentoonstellingen van pluimvee en konijnen, dan staat men dikwijls voor kooien, waarin hoenders, duiven of konijnen te zien zijn, waarvan men met de beste wil der wereld niet kan begrijpen, dat er nog iemand gevonden wordt die deze abnormaliteiten mooi kan vinden. Mooi, in den waren zin des woords, worden zij dan ook door vrijwel niemand gevonden, doch het vreemde, excentrieke, trekt tal van menschen aan en de fokkers van vele ons vreemd aandoende dieren kijken toch zeer zeker met welgevallen op hun dieren neer en gebruiken dan ook het woord „mooi", al bedoelen zij daar dan ook mede: in vergelijking met andere exemplaren van dezelfde soort. Nu is hetgeen abnormaal is niet vanzelfsprekend steeds leelijk. Integendeel. Er bestaan wel degelijk afwijkende die zeer fraai zijn. Er bestaan afwijkingen zoowel naar de fraaie

GIETIJZEREN VUURTOREN TE KIJKDUIN BIJ DEN HELDER

Ele. trisch draailicht van zeer groot vermogen

als de leelijke zijde. Laten wij eerst eens enkele hoenderrassen bezien, die afwijken van, wat ik maar zal noemen de gewone boerenkip, een kip die eigenlijk als ras niet bestaat, maar die ik hier wil aanduiden als een kip van gewone grootte met kleine, recht opstaande, enkele kam en onbevederde pooten. De Hollandsche Witkuiven en de Padua's met hun fraaie groote kuiven zijn dan zeer zeker afwijkingen naar den goeden kant en ik geloof, dat er weinig menschen zullen zijn, die deze hoenders niet mooi zullen vinden. Evenzoo de Yokohama's en Sumatra-hoenders met hun lang-gerekt lichaam en lange faisantachtige staarten. Ook deze bevredigen ons aesthetisch gevoel nog zeer zeker. Voor de kolossale Brahma's en Cochins staan de meesten onzer meer in verbazing over hunne grootte, dan dat zij ze werkelijk mooi kunnen vinden, doch leelijk zijn deze hoenders toch ook niet. Anders is het gesteld met sommige krulveerhoenders, de Frisés, bijv. onder de Padua's, die er eigenlijk uitzien of zij zoo uit het water komen en daardoor alle veeren door elkaar zitten, en bepaald afwijzend zullen de meesten van ons wel staan tegenover de Zevenburgsche Naakthalzen, die men tegenwoordig weer in ons land kan aantreffen. Bij deze hoenders is de geheele hals en kop naakt en bloedrood. Boven op den kop hebben zij alleen een klein kuifje. Zij zien er uit alsof zij geplukt zijn en men daarna hun hals geverfd heeft.

Vroeger dacht men dat het ras verwant was aan de kalkoen, doch dit is absoluut niet waar. Het is een zuivere kip, geen kruising. Abnormaal zijn feitelijk zeer veel hoenderrassen, hetzij door hunne ongewone beenlengte, als Langshans en Vechthoenders, hetzij door de korthed hunner onderdanen, als Chabo's en Kruipers, of door een

andere afwijking. Japan is het land, waar behalve meer-genoemde Naakthals, die uit Zevenburgen stamt, de vreemdste dieren vandaan komen. Vooreerst de reeds genoemde Chabo's, eendwerg-hoen, zóó laag gesteld, dat men bij goede exemplaren de pooten bijna niet ziet. De staart wordt niet alleen recht-op gedragen, maar helt zelfs dikwijls iets naar voren over, zoodat hij den hals raakt. De haantjes van dit ras hebben daarbij een abnormaal grooten kam, zoodat u zich wel zult kunnen voorstellen, dat zoo'n vogel een vreemden indruk maakt. Het bekende Zijdehoen met zijn afwijkende veeren, die meer op haren dan op veeren lijken en zijn zwarte huid, en last not least het Phoenixhoen, zijn ook beiden Japansche fokprodukten. Bij deze laatste munt de haan uit door zijn enorme staartlengte. Deze kan een lengte bereiken van meer dan 5 meter. Dat

zoo'n dier vanwege dien staart een bijzondere zorg vereischt is begrijpelijk. Het pleit toch wel voor de fokkunde der Japanners om zulke buitennissigheden te kunnen fokken. Trouwens ook op het gebied van planten en visschen hebben zij, naar algemeen bekend is, heel wat bereikt. Ik denk hier vooral aan de zeer oude boompjes in potten gekweekt en als kamerplanten gehouden en aan de sluiersaartvischjes. Een tegenstelling van dezen langstaartige Phoenixhaan is het Klomphoen of Bolstaarhoen, een hoen waarbij zoolwel de haan als de hen staartloos is. Abnormaal is ook, dat niet alle hoenders 4 teenen hebben, doch sommige, zooals Dorkings, Houdans en nog enkele andere, vijf teenen. Ik zou u nog veel meer afwijkingen kun-

nen noemen, o.a. in de kleur der eieren, die zooals men weet variëert van zuiver wit tot donkerbruin, doch dit is niet mijne bedoeling. Het leek mij alleen interessant eenige der meest frappante naar voren te halen. ☞ Ook bij de duiven heeft men, als men de gewone postduif als norm aanneemt, heel wat op dit gebied gepresteerd. Denkt u maar eens aan de verschillende Kroppers, die hun krop vol met lucht blazen en aan de enorme voetbevedering die men velen rassen aangekweekt heeft. Dit zijn beide nog afwijkingen die, smaken verschillen nu eenmaal, m.i. naar de goede zijde overhellen, evenals de kragen bij de Raadsheeren en de staarten bij de Pauwstaarten. Ook de Kipduiven kunnen er nog mee door — de Krulveerduiven zijn werkelijk zeer fraai, zien er bepaald gesoigneerd uit vergeleken bij de Krulveerhoenders, die eigenlijk een zeer slordigen indruk maken. ☞ Maar ook bij de duiven heeft men dingen bereikt, die toch eigenlijk moeilijk meer mooi genoemd kunnen worden, ja, die toch feitelijk misvormingen zijn. Ik denk hier aan de Carriërs met neuswratten ter grootte van een hazelnoot. Voor leeken maakt het den indruk of de duif een groot gezwel om zijn snavel heeft zitten. De Bagadetten met hun dikke vleezige oogranden zien er ook vreemd uit en dan niet te vergeten de Valkenet met een geheel krommen snavel. ☞ Interessant zijn deze vogels, dat moet men toegeven, maar mooi in de ware beteekenis van

het woord kan men ze toch moeilijk noemen. En wat te zeggen van verschillende Meeuwtjes, wier bek zoo kort gefokt is, dat zij niet meer in staat zijn hun eigen jongen te voeren. Er bestaat zelfs een duif, welks voorhoofd zoo vervormd is, dat hij zich onmogelijk bij de geboorte zonder hulp uit de eischaal kan bevrijden. Steeds moet de fokker op het juiste

moment te hulp komen. De naam van dit ongelukkige dier is Elbinger Witkop. Dit is toch wel wat al te ver gedreven. De natuur wordt op deze wijze wel wat heel erg geweld aangedaan. ☞ De konijnen heeft men meer met rust gelaten en de fokkunst voornamelijk toegepast op verbetering der pels, zoolwel wat kleur als kwaliteit betreft. Toch heeft men ook hier nog wel eigenaardige afwijkingen weten te bereiken, twee die groote antipoden van elkander zijn, doch ieder op zichzelf zeer fraai. Ik bedoel hier aan den eenen kant de bekende Angora's met hun prachtige, wollige pels en aan den anderen kant de veel minder bekende, eerst sinds eenige jaren bestaande Rexkonijnen. Deze dieren hebben een pels als een mol, kort en fluweelig. De gewone lange haren missen zij geheel. Abnormaal weer in den eigenlijken zin zijn de verschillende Hangoorkonijnen. Deze

dieren bezitten o.a. ooren van een lengte van $\pm$ 60 cm. bij een breedte van ongeveer 14 cm. Die ooren sleeten natuurlijk steeds over den grond en zijn de dieren een groote last. Maar de echte Hangoor fokker vindt ze toch prachtig. ☞ Ook in de natuur, onder de wilde dieren, komen zeer veel vreemde vormen voor, doch daar zijn deze in overeenstemming met de levenswijze van het dier, mogen in ieder geval geen ernstigen hinder veroorzaken, daar dan het bestaan van het dier gevaar loopt. Bij de tamme dieren is dit heel anders. Verreweg de meeste afwijkingen zijn voor de dieren een last en alleen ontstaan door de grilligheid in den smaak der menschen en de zucht naar iets excentrieks. E.

Foto Morhée

ABNORMALE FOKPRODUCTEN.
NAAKTHALSKRIELHAAN

Foto C. A. M. Spruijt

ABNORMALE FOKPRODUCTEN. CARRIER

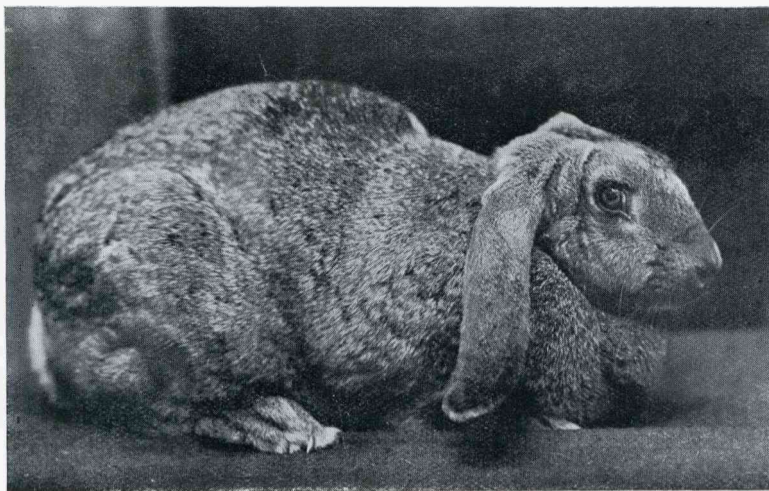

Foto Steenhuis

ABNORMALE FOKPRODUCTEN. HANGOORKONIJN

BIJ DE INDIANEN IN CANADA

DOOR CHRISTIAN LEDEN. (II)

BIJ zonsopgang werden wij door het gezang van den 13-jarigen zoon van onzen tolk gewekt „U-HU-, U-HU“. Vóór onze tent heeft hij een vuur gemaakt en terwijl de koffie warm wordt, zit hij er bij en zingt een indiaansch „gok“-liedje. ☼ Vandaag zal de krijgsgedans gedanst worden en zal er groot feest zijn in het kamp van het opperhoofd Pategon. Een nieuwe oorlogstrom zal ingewijd worden en ik ben uitgenoodigd, deze plechtigheid bij te wonen. In wagens zonder veeren rijden wij over de wilde prairie. ☼ Een langen en moeilijken weg hebben wij voor ons en we moeten voorwaarts, daar anders de hitte te groot wordt. Ofschoon het bijna Augustus is, kan de middagzon nog fel branden. Wij zitten in onze hemdsmouwen en voeren een vertwijfelden strijd tegen de insecten en de giftige prairievliegen. Het lange gras langs de meren, waar wij doorheen rijden, zwiept de paarden om buik en flanken en bevrijdt hen gedeeltelijk van de woedende aanvallen der zwermen insecten. ☼ Alle Indianen uit de omgeving verzamelen zich vandaag in Pategon's kamp. Van alle kan-

ten komen zij aan, te paard, per wagen of te voet. Het gerucht van den „Monias“, den blanken man, die zich zoo zou interesseeren voor de Roodhuiden en hun oude zeden en gewoonten, heeft zich reeds ver verspreid. De terughouding der Indianen is overwonnen. „Mijn huis is uw huis“, zegt het opperhoofd en leidt ons zijn tent binnen, waar zijn vrouw ons op indiaansche spijzen onthaalt. Onder andere is er een soort prairie-ratten, die met huid en haar en ingewanden gebakken worden. Gevogelte en kleine dieren worden in leem ingepakt en dan in het vuur geworpen om te bakken. Daarna kan men de huid met de leem tegelijk gemakkelijk inééns verwijderen. De ingewanden veranderen door deze wijze van bakken in een harde klomp en kunnen eveneens zonder moeite verwijderd worden. Deze wijze om het vleesch toe te bereiden is practisch en op deze wijze gebakken smaakt het veel beter en is het veel voedzamer dan ons gaargekookt vleesch. Het opperhoofd heeft van mijn phonograaf vernomen en wenscht die te hooren. Ik laat hem spelen en benut de gelegenheid om een reeks oude Indianen-liederen op te nemen. ☼ Spoedig is de tent van het hoofd vol nieuwsgierige, toelisterende Roodhuiden. Ik draai de opgenomen melodieën af en dit heeft een algemeen gejubel ten volge, want nu hooren zij hun eigen stemmen uit de phonograaf. Slechts enkele oude vrouwen blijven ernstig en schijnen voor de phonograaf bang te zijn. Als er geroepen wordt, dat zij óók moeten zingen, sluipen zij zoo snel ze kunnen de tent uit. ☼ Daarna treffen de Indianen vol ijver voorbereidingen voor den dans, sleepen hout aan voor een groot vuur en plaatsen hun wagens in een vierkant om de dansplaats, met een opening naar de tegen den wind beschutte zijde. Dan tooien de mannen zich en beschilderen het gezicht, steken veeren in het haar en omhangen zich met vreemde amuletten en oude scalpen. Breede reepen wolfsbuis binden zij zich om de heupen. Die reepen zouden goddelijke kracht bezitten. Bovendien behangen zij zich met een rij ratel-instrumenten en andere voorwerpen, die flink leven maken, zooals hoeven van klein vee en stukken van hoorns, die ze met leeren riemen tot grootere en kleinere bundels samengebonden hebben. Bij het dansen maken deze dingen een helsch spektakel. ☼ Tegen den avond wordt de hoop hout aangestoken en de dans begint. Een aantal jonge, vurige mannen dansen den krijgsgedans om den houtstapel, terwijl vier andere mannen zingen en uit alle macht de maat op den nieuwen trommel slaan. De dans is wild en

plastisch tegelijk en de dansers spreiden een geweldige energie ten toon. Het is moeilijk, dezen prachtige dans te beschrijven, men moet hem zien, om er een duidelijk beeld van te hebben. Met een soort huppelende beweging loopen de dansers om het vuur, terwijl zij afwisselend twee keer met elken voet op den grond stampen. De dans eindigt met een wild, gillend krijgsgelui. Aan den eenen kant der omheinde ruimte rondom het vuur zitten vier oude Roodhuiden, die in hun tijd ten strijde getrokken zijn tegen de Zwartvoet-Indianen en verscheidene scalpen op hun geweten hebben. Deze nu zoo vreedzame krijgers zijn een soort aanvoerders; zij beginnen en beëindigen elken dans en elk lied met een teeken. Nu en dan vuren zij de dansenden met een toeroep aan. Daartusschendoor nemen zij een trek uit hun lange vredespijp, die van man tot man gaat, ten teeken, dat zij nu slechts den vrede willen. Tusschen de dansen in zitten de vier oude krijgers stom als visschen en staren in het vuur. De toeschouwers hebben zich buiten vóór de omheining ver-

Foto's Christian Leden

TENTEN DER GANADEESCHE CREE-INDIANEN OP DE PRAIRIE

zameld en zingen mee, maar eerst, wanneer de anderen begonnen zijn. Tegenover de vier oude mannen, juist bij de opening der omheining, zitten de vrouwen. Als gehypnotiseerd volgen hun oogen de lenig dansende mannen. De krijgsdansen worden nu als aandenken aan hun trotsche voorvaders beschouwd. ☼ Tegen middernacht is er een lange pauze, tijdens welke het opperhoofd alle aanwezigen onthaalt. Halfgeroosterd vleesch wordt in massa's rondgediend en nu smult de talrijke vergadering om het hardst. Daarna wordt weer gedanst en gezongen, tot laat in den nacht, steeds wilder en wilder. Nu en dan flitst een bliksemstraal door de duisternis en verlicht de omgeving, zoodat men kilometers ver over de prairie kan zien en spoedig begeleiden krachtige donderslagen zang en dans. Het geheel maakt een beangstigenden indruk: de vreemde dansers en de zingende menschen met hun geverfde gezichten, versierd met de haren van hun gescalpeerde vijanden en met bloed bevlekte amuletten, de donkere, dreigende hemel met zijn donder en bliksem. De Indianen zijn echter zoo in vuur door hun dans, dat zij het opkomende onweer niet bemerken. Eerst als een kletterende hagelbui hun om de ooren slaat, hollen ze onder vroolijk gehuil hun tenten in. ☼ Vandaag zijn er vele vrienden gekomen en de ruimte is beperkt. In de tent van het opperhoofd zijn zóóvele menschen, dat wij bijna op elkander zitten. Een heftige storm steekt op, en wij verwachten elk oogenblik, dat onze tent omgeblazen zal worden. De toestand schijnt onplezierig te worden, maar spoedig beginnen de Indianen weer met hun krijgszangen en de goede stemming keert terug. Wilde, prachtige gezangen. Zij beginnen met eenige markante hooge tonen, waarna de melodie trapsgewijs lager en lager gaat met eigenaardige rhythmten en accenten, tot zij in diepe bastonen eindigen. Het is heerlijk deze Indianen te zien en te hooren, wanneer zij hun oude liederen zingen. De eene hypnotiseert den andere en onwillekeurig worden allen meegesleurd. — Tegen drie uur in den nacht wordt het weer wat beter en een deel der Roodhuiden verlaat de tent van het opperhoofd, om in andere tenten toevlucht voor den nacht te zoeken. Wij, overigen, probeeren ons neer te leggen en te gaan slapen, maar veel plaats is er niet. Mijn assistent en ik liggen in de nabijheid van den tentingang en moeten onze beenen optrekken, opdat ze niet buiten de tent uitsteken en een stortbad krijgen. ☼ Spoedig slapen de Indianen en storm en onweer houden op. Slechts de regen blijft voortduren. Nu en dan klinkt wolfsgehuil uit het struikgewas achter de tenten. Ik lig lang wakker en denk na over mijn ervaringen bij deze natuurmenschen. Deze Indianen leiden nog een vrij, gelukkig leven, een harmonisch leven, ver van het gecompliceerde, zenuwslopende van den blanke en zijn vele kleine zorgen. Doch de dalende zon van hun ondergang werpt over hen haar weemoedige schijn. De beschaving van den blanke staat voor de deur, als een doodelijke ziekte, gereed om hen aan te grijpen. ☼ Toen wij den volgenden morgen wakker werden, waren de meeste vreemde Indianen al naar huis gereisd. Slechts eenigen waren achtergebleven en dobbelden met de bewoners van het kamp. Zij zijn hartstochelijke spelers en dobbelen om alle mogelijke dingen: om tabak en messen, paarden en vrouwen. Zij zitten met een houten bord tusschen zich in, aan elken kant een speler, zingen hun oude dobbelliederen en slaan op het hout de maat met kleine stokjes. De eene speler verbergt twee stukken been of hout van verschillende grootte in zijn vuisten en verwisselt die achter zijn rug. Op een teeken van de tegenpartij worden de vuisten naar voren gestoken en nu wordt er geraden, in welke vuist elk stuk te vinden is. ☼ Ik begeef mij onder de Indianen, bekijk hun oude dingen en het gelukt mij, een kleine verzameling ethnographische voorwerpen bijeen te brengen. Laat in den namiddag zeggen wij onzen nieuwen indiaanschen vrienden vaarwel en rijden naar ons eigen kamp terug. De prairie toont duidelijke sporen van het nachtelijk onweer. De bloemen zijn gekneusd en het gras is plat tegen de aarde gezweept. Het opperhoofd en een andere oude Indiaan begeleiden ons tot ons kamp. Onze tent, die gedurende onze afwezigheid een prooi was van het onweer en de wilde dieren der prairie, is half omvergeworpen. Een zwerm prairiehoenders, die om de tent was neergestreken, vliegt kakekend op en ratten, prairie-eekhoortjes en ander klein gedierte steken de kopjes uit hun gaten en kijken ons nieuwsgierig aan. ☼ Mijn assistent en ik nemen onze buksen en gaan naar

buiten, om wat voor den avondmaaltijd te schieten. Er zijn vogels in de nabijheid. Wij schieten eenige prairiehoenders en wilde eenden, genoeg voor het avondmaal van onze indiaansche gasten en ons zelve. Terwijl wij het eten bereiden, komt onze vriend, de Indiaan Paphaquan, de zoon van het kampopperhoofd, en begroet ons met zijn „mioassin tipiska o", hetgeen „goeden avond" beteekent. Hij overhandigt ons een schotel indiaansche groente (wilde wortelen en verschillende soorten prairiegras). Ik overleg een oogenblik, wat ik hem als tegengeschenk zal aanbieden, maar kan niets beters dan boter vinden. Uit den breeden lach en het instemmend gemompel echter, waarmede hij naar zijn vrouw Otchitchow gaat, de boter tusschen beide handen dragend, bemerk ik, dat ik geraden heb, wat zijn hart begeerde.

CREE-MEDICIJNMAN MET ZIJN
DÓCHTER

TWEE PARELS AAN ONS NOORDZEE-STRAND

DOOR A. W. FRANCKEN

(Slot)

KATWIJK-AAN-ZEE stond in onze vaderlandsche historie reeds vroegtijdig bekend als een der bloeiendste visschersdorpen aan het Noordzee-strand. Zoo blijkt bij voorbeeld uit een in 1540 door de Katwijkers tot Karel V gericht verzoekschrift, dat het dorp destijds 200 huizen telde, waarvan er 150 door visschers bewoond werden! In 1694 wist de bevolking zelfs een soort van „record" op haar gebied te slaan: naar verluidt, zouden er toen verscheidene dagen achtereen vijftig- à zestigduizend schelvischen buitgemaakt zijn! Edoch! — in 1694 overtroefde men zichzelf: in zeker etmaal leverde de vangst, de kabeljauw en vele andere vischsoorten uitgezonderd, niet minder dan tachtigduizend schelvischen op! ☼ In vroeger jaren was ook de zalmvisscherij tamelijk belangrijk, doch in meerderemate die van garnalen, welke in grootte, door paarden langs het strand voortgetrokken netten gevangen werden. Van oudsher zijn er te Katwijk een groot aantal reeders gevestigd, die eertijds hunne, zoo gemakkelijk op het strand te zetten bommen — gedenken we hier even onzen grooten Mesdag! — ter ha-

CREE-VROUW MET HAAR KROOST

UITMONDING VAN DEN OUDEN RIJN TE KATWIJK-AAN-ZEE

ringvangst uitzonden, doch die, in verband met de ook in dit bedrijf ingevoerde, modernere techniek, geleidelijk de verouderde schepen afdankten en er loggers voor in de plaats stelden. In de laatste jaren zijn de meeste zeilloggers tot motorloggers verbouwd. zoodat, naar we vernamen, de Katwijksche vloot thans nog slechts 5 zeil-, tegen 82 motorschepen telt! Welke echter niet . . . te Katwijk, doch elders: voor het grootste deel te IJmuiden, binnenloopt, bij ontstentenis van . . . een haven! Ja lezer! — Katwijk-aan-Zee snakt naar een goede haven, het bezit daarvan — en wel hoe eerder hoe liever! — mag gelden als een eerste levensvoorwaarde voor een groot deel der bevolking en tevens als een niet te onderschatten belang voor den handel van het achterland! Denken we slechts aan den rondom de Sleutelstad in zoo ruime mate beoefende land-en tuinbouw, alsmede aan de niet minder aanzienlijke bloembollencultuur: hoe oneindig gemakkelijker, vlugger en . . . goedkooper zou men zijn producten naar Engeland en elders kunnen uitvoeren, indien Katwijk, evenals Scheveningen en IJmuiden, een haven bezat! Wel is waar zijn er reeds stappen in de goede richting gedaan, o.a. door de prijzenswaardige medewerking van de Kamer van Koophandel te Leiden, doch tot dusverre bleef het nog slechts bij vage, in de lucht hangende plannen. Een groot, zich in dergelijke gevallen veelal voordoend bezwaar: het maken van bijkans onoverkomelijke kosten voor den aanleg van goede verbindin-

wezenlijking van de sinds jaren — feitelijk reeds sedert 1918 — bestaande plannen tot den bouw van een nieuw Raadhuis: de eerste steen van dit fraaie gebouw werd Maandag den 31sten Augustus van het vorige jaar onder zeer groote belangstelling gelegd¹⁾. Vooral in de laatste zomerseizoenen wordt het zeedorp al meer en meer gezocht als badplaats, 't geen natuurlijk, evenals te Noordwijk-aan-Zee, voor een groot deel te danken is aan de uitstekende tramverbinding — de vermaarde elektrische „blauwe tram” — met Leiden en den Haag. ☞ Onder de weinige historische bezienswaardigheden, waarop Katwijk aan-Zee kan bogen, neemt de bij dit artikel afgebeelde oudste der beide Ned. Herv. kerken stellig de voornaamste plaats in. In 1574 verzeerd, werd ze in de jaren 1923 en 1924 grondig gerestaureerd en weer in den oorspronkelijken vorm gebracht. Dit gebouw verving een ouder bedehuis, dat in 1572 door de Spanjaarden, volgens sommigen door de Watergeuzen, tot den grond toe afgebrand werd. Reeds in het daaraan voorafgaande jaar was deze kerk, en daarbij vrijwel het gansche dorp, door een troep vrijbuiters uitgeplunderd en op 2000 gulden gebrandschat. — Mogen dergelijke gebeurtenissen voor zulk een eenvoudig dorpje reeds als verschrikkelijke rampen gelden, voor talrijke andere, niet minder vreeselijke onheilen bleef Katwijk-aan-Zee in den loop der tijden niet gespaard! Noemen we slechts de afschuwelijke pestepidemie van het

jaar 1625, toen hier 56 huisgezinnen bijkans geheel uitstierven, de herhaalde springvloedden, waardoor kort na het jaar 1600 eerst 70 en later nog eens 79 huizen wegspoelden, terwijl er tusschen 1632 en 1634 opnieuw 33 woningen hetzelfde lot ondergingen, en dan, niet te vergeten, de ontzettende verliezen aan menschenlevens en materiaal, door de visschersbevolking tijdens de vele oorlogen geleden! ☞ Thans begeven we ons per „blauwe tram” naar Noordwijk-aan-Zee, doch laten, bij wijze van laatsten

1) Dat het met die bouwplannen niet bepaald voor den wind is gegaan, bewijst o.a. het volgende: Burgemeester en Wethouders van Katwijk schreven in het begin van Februari 1929 een algemeene nationale prijsvraag uit voor een ontwerp, desalniettemin werd er — na het binnenkomen van niet minder dan 121 inzendingen! — in de Gemeenteraadsvergadering van den 11den October d.a.v. met acht tegen zes stemmen besloten, naar aanleiding van het aandrigen van verscheidene raadsleden, voorloopig nog niet tot den bouw over te gaan. — Bij diezelfde gelegenheid werd daarentegen een crediet voor de havenwerken toegestaan, bestemd voor het inwinnen van een deskundig advies.

DE OUDE KERK AAN DEN BOULEVARD TE KATWIJK-AAN-ZEE

groet, nog even den blik over de oneindige watervlakte weiden, terwijl we ons in gedachten het tafereel voor oogen trachten te roepen van den hevig zeeslag voor deze kust van den 8sten Augustus 1653, tusschen den Engelschen admiraal Monk en Marten Harpertsz. Tromp, welke, zonder noemenswaardig voordeel voor een der partijen, tot een uur na zonsondergang voortduurde. Gelijk men zich herinnert, sneuvelde onze dappere zeeheld twee dagen later voor Ter Heide. ☼ Katwijk-Binnen, ook wel Katwijk-aan-den-Rijn of eertijds Katwijk-op-den-Rijn, het dorp, dat we 't eerst passeeren, maakt een zeer vriendelijken indruk. Helaas kunnen we er ons thans niet ophouden, doch teekenen we slechts even aan, dat het nette, hierbij afgebeelde kerkje met zijn zoo buitengewoon goed geproportioneerden, spitsen toren reeds in 1378 tot parochiekerk verheven moet zijn en in 1910 gedeeltelijk gerestaureerd werd ¹⁾. Het bevat onder meer

het graf van het oude, Hollandsche geslacht Van Wassenaer en een merkwaardige zerk, waaronder de eerste hervormde predikant, de tot de reformatie overgegene en in 1582 gestorven pastoor Wouterus Barnevelt, begraven ligt. ☼ Na te Rijnsburg in een andere, geheel van Scheveningen komende „blauwe” te zijn overgestapt, rijden we een kwartiertje later dwars door het aardige Noordwijk-Binnen. We achten dit dorp echter in velerlei opzichten zóó belangrijk, dat we er thans liever geheel en al het stilzwijgen over bewaren en ons voorstellen, het later nog eens afzonderlijk in „Buiten” te beschrijven. ☼ Noordwijk-aan-Zee! — Een berglandje in zakformaat! — Ja! — hoe prachtig is deze badplaats, wel als een groote, onmiddellijk in het oog springende tegenstelling met het immer zoo hoog-geroemde Scheveningen, aangelegd met behoud van het verrukkelijke duinlandschap! Op het eerste gezicht lijkt het werkelijk een hééle klim, om sommige hotels of, er zoo bekoorlijk uitzierende, villa's te bereiken! De lage Noord- en de hooge Zuid-Boulevard worden gescheiden door 't „Huis ter Duin”, een schitterend, hoog-gelegen Kurhaus, een gebouw waarop, volgens onze meening, menige andere badplaats reden heeft hevig jaloersch te zijn. In het dal daarachter liggen de tennisbanen der N.V. Noordwijksche Sportvereniging, alom bekend door de internationale wedstrijden, welke hier telkenjare in het zomerseizoen gespeeld worden. ☼ Wel heel sterk treedt, 't geen we zouden kunnen noemen het „tweeslachtig karakter” van Noordwijk-aan-Zee aan den dag, wanneer we, na een wandeling door dit uitgestrekte, zoo rustige villapark, langs den Koepel-, den Beethoven-, den Rembrandt-, den Pické- en den Ouden Zeeweg, ons eensklaps te midden van het drukke,

¹⁾ Deze, door bemiddeling der Provinciale Archaeologische Commissie ten uitvoer gebrachte restauratie, betrof in hoofdzaak die van een in het jaar 1500 aangebouwde doopkapel.

DE NOORD-BOULEVARD TE NOORDWIJK-AAN-ZEE

mondaine badleven, dat zich op de beide boulevards en het breede strand afspeelt, bevinden. Onze afbeelding van dit vriendelijke „achterland” en die van den Noord-Boulevard, geven U hiervan bij vergelijking een zeer juiste voorstelling! Het eigenlijke dorp omvat drie buurten, namelijk de Noordbuurt, de Zuidbuurt en het oude gedeelte: de Hoofdstraat, of wel den verkeersweg tusschen de beide Noordwijken, waar de Ned. Hervormde en de Gereformeerde Kerk, het postkantoor, en nog enkele andere openbare gebouwen verrijzen. ☼ En hoe luidt nu de geschiedenis van dit, in vele opzichten zoo belangrijke zeedorp? Haar, gelijk in ons tijdschrift gebruikelijk is, in korte trekken te beschrijven, levert wel een zeer bijzondere moeilijkheid op: deze spruit namelijk, als in de meeste gevallen, niet voort uit een tekort, doch integendeel uit het bestaan van een bijna overweldigende overmaat aan gegevens! Noordwijk mag

HET SCHILDERACHTIGE NOORDWIJK-AAN-ZEE

zich namelijk verheugen in het bezit van een uitnemenden dorpshistoricus, den Heer J. Kloos, die alles, wat het verleden van de plaats zijner inwoning, betreft, in den loop der jaren zorgvuldig nagespeurd en haarfijn uitgeplozen heeft, waarop hij het resultaat van zijn waarlijk grootschen arbeid in immer levendige bewoordingen neerschreef. Het geheel vormt een lijvig boekdeel, waarvan de bestudeering niet alleen den Noordwijker, doch tevens iedereen, die belangstelt in de geschiedenis van ons vaderland, vele aangename uren zal bezorgen ¹⁾! ☼ Aangezien de historie van Noordwijk-Binnen en Noordwijk-aan-Zee uit den aard der zaak innig samengeweven is en we daarbij reeds bijna de ons door de Redactie toegestane plaatsruimte overschreden hebben, zullen we hier het „tacet” laten gelden en liever een min of meer uitgebreid geschiedkundig overzicht inlassen in een toekomstige beschrijving van het eerstgenoemde dorp! ☼ De heerlijke zomeravond was reeds ver gevorderd en de maan prijkte in vollen luister aan het met fonkelende sterren bezaaide firmament, toen we Noordwijk verlieten en weer over zee naar de Scheveningsche haven terugvoeren. Zachtkens dobberde ons broze notedopje te midden van de oneindige ruimte, doch de helle lichtbundels der verschillende vuurtorens, die gedurig weer over de donkere golven gleden, verschaften ons een gevoel van absolute veiligheid. ☼ Onwillekeurig geraakten we in een min of meer dichtelijke stemming en viel ons, bij het tueren naar de beide, vandaag door ons bezochte dorpen, waar de nachtrust bij lange na nog niet aangebroken scheen, opnieuw de gelijkenis op met twee zachtglanzende parels, ditmaal niet „in goud gevat”, doch gestikt op kostbaar, zwart fluweel. ☼ Op het Scheveningsche strand werd vuurwerk afgestoken, een traditioneel

EEN BLOEMRIJK LENTEBEELD

„schitterend vuurwerk”, doch thans in onze oogen slechts in hooge mate hinderlijk bij de stille beschouwing van een der indrukwekkendste natuurverschijnselen, 't welk zoeven op luisterrijke wijze aangevangen was: het lichten der zee.... ☼ Toen het bombardement van het „slotstuk” met duizend echo's tegen het Kurhaus, de andere groote hotels en de duinenrij teruggekaatst en eindelijk geheel weggestorven was, waarop de diepe stilte van den zomernacht opnieuw daalde, koersten we juist om de Scheveningsche Pier en richtten we voor de laatste maal den blik op onze kostelijke „parels”, waarvan de fluweelen glans thans zienderoogen verdoofde en ten slotte geheel uitging. ☼ Vaarwel Noordwijk! — vaarwel Katwijk! — tot spoedig weerziens! . . .

1) J. Kloos: „Noordwijk in den loop der eeuwen.”

HOOITIJD

DOOR GEERTRUIDA CARELSEN

HET woord „Hooitijd” wekt echt zomerachtige langedagen-gevoelens! Wie ooit eenigen tijd buiten leefde, kent dat. Ik zou er heel wat over kunnen jubelen. Maar gun mij, bij deze gelegenheid liever het woord te leenen aan eene, helaas, eenige weken geleden ontslapen, Nederlandsche Schrijfster in den vreemde: Mevrouw Valborg Isaachsen, geb. Dudok van Heel, te Bergen in Noorwegen. ☼ Als jonge vrouw volgde zij, op het eind van de vorige eeuw, den Noorweegschen predikant Th. E. Isaachsen naar zijn eerste standplaats, in een landelijke omgeving ten noordoosten

van Stavanger. Menigeen zal zich de „Brieven” herinneren, die zij van daaruit schreef aan het Algemeen Handelsblad en die later in drie bundeltjes verspreid zijn. De blijde toon, waarin zij alle ervaringen van haar buitenleven schildert, klinkt hoog op in het heerlijke seizoen, waarin natuur en menschenwereld zich meer dan ooit bij elkaar aansluiten. ☼ „De hooitijd is hier de heerlijkste tijd van het jaar. Allen zijn dan in hun noppen en het werk is (zooals het altoos zijn moest!) het plezier van den dag. ☼ Niets heerlijker dan zulk een warmen Juli- of Augustusdag op het hooiveld te zijn, te harken met de aardige groen geschilderde, en op de boerderij zelf vervaardigde harken, te liggen rusten in een hooihoop en op te snuiven, voor een heel jaar, al de geuren van 't versch gemaaide berghooi. De heele omgeving is nu een en al geur, van 's morgens vroeg af, dat men de ramen openslaat tot 's avonds laat, als 't hooi tegen den nachtdauw op hoopen wordt gezet. Geen wonder: 't gras bestaat voor de helft uit reukgas; en overal er tusschen groeit de Arnica montana, bekend om haar versterkend aroma. Geen wonder dus dat men bijna bedwelmd wordt door de sterke geuren, die overal aan blijven hangen: aan de blouses, waarin men gehooit heeft, aan de krullekopjes van de kinderen, en aan alles wat men meeneemt naar 't hooiveld. ☼ Toen we 100

wagens hooi droog naar binnen hadden gereden, sloeg 't weer om en kregen we, een week lang, stortregens. 't Zag er hopeloos uit; maar we probeerden de opgewekte stemming er in te houden. Op hooge stokken werden ijzerdraden gespannen en al 't natte hooi daar netjes opgehangen. Gisteren togen we met dreigende wolken boven ons hoofd ter kerke; maar de gezichten van al de boeren begonnen al opgeruimder en vroolijker te lichten, want de ééne zonstraal na den

andere baande zich een weg door de grijze luchten, schenen al meer en meer door de ruitjes van de hooge kerkraden, tot op 't eind de heele kerk verlicht was. Toen wij naar buiten kwamen, had de zon overwonnen en ons hooi was gered. De vlag werd onmiddellijk in top geheschen; en met verlicht hart gingen boeren en boerinnen naar huis. ☼ We gingen vroeg naar bed; want de groote bel op het proviandhuis zou ons om vier uur wekken. 't Was een zalige zomermorgen, met optrekkende sluiers van den nachtdauw en een effen blauwen hemel. Met ons elven gingen we aan den gang om 't hooi te spreiden; en om tien uur was al 't hooi al droog op den éénen kant en kon het gekeerd worden. Om twaalf uur was het werk volbracht, en konden de maaiers weer beginnen. Wie weet wat we vandaag nog kunnen binnenrijden. De geheele bevolking der boerderij is op het hooiveld bezig; het middagslaapje, ja het eten werd vandaag haast vergeten; en dat wil wat zeggen voor de boertjes hier, die zeer gesteld zijn op hun maaltijden. . . .” ☼ Zeker, er zijn ook andere seizoenen dan de zomer; en in het Noorden, met de sterke tegenstelling tusschen licht en duisternis, doen die zich nog scherper gevoelen dan hier in ons land. En de jonge „Prest” en zijn blijmoedige vrouw ondervinden daar op allerlei manieren het hunne van, voor zich zelf en hun kleine kinderen en voor hunne gemeente, met wie zij zoo hartelijk meelevend. Maar ook dan blijft haar toon opgewekt en haar stemming, als lieve, vindingrijke huismoeder, wordt dan het best weergegeven in de spreekwijze: „Als 't buiten woedt, is 't binnen zoet”. ☼ Daarom, in dit aan buitenleven gewijd blad, hulde aan haar nagedachtenis!